

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Barnas meld. St. 1

(2010–2011)

Om vold og overgrep mot barn

Oppdatert 19.11.2010

”Staten skal beskytte barn mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse, seksuelt misbruk eller utnyttelse fra foreldre eller andre omsorgspersoner”

FNs barnekonvensjon

Ifølge FNs barnekonvensjon, som er en del av norsk lov, er det ikke lov til å utsette barn for vold eller overgrep. Likevel skjer dette med tusenvis av barn i Norge. Mange av disse barna lever med utrygghet og angst i kroppen hele tiden. Noe av det verste er å ikke ha noen å snakke med. Mange er lojale mot foreldrene sine, og derfor vil de ikke fortelle noen om hvordan de har det hjemme.

Men det er lov å fortelle om det! Det er viktig, fordi barn som opplever vold, trenger hjelp. Hjelp

til å få stanset volden, hjelp til å få det bedre inni seg. Mange av de voksne som utøver vold, trenger hjelp til å slutte med volden. Derfor er det viktig å si fra. Og hvis vi lurte på om noen vi kjenner lever med vold hjemme, er det viktig at vi bryr oss, stiller spørsmål og tilbyr oss å hjelpe.

Her kan du lese litt om hvilke hjelpetilbud Justisdepartementet har til barn som opplever vold og overgrep, og hvor du kan ta kontakt dersom du trenger hjelp eller kjenner noen som trenger det.

Barn i rettssystemet

For et barn som er blitt utsatt for overgrep, kan ventetiden til en sak kommer opp i retten være en stor belastning. Men politiet trenger tid for å etterforske saken på en grundig måte slik at alle bevis man kan ha i en sak, kommer fram. Alle som jobber med slike saker gjør det de kan for å gjøre ventetiden så kort som mulig.

Justisminister Knut Storberget arbeider for at behandlingen av sakene skal bli kortere. Det er for eksempel frist for hvor lang tid det kan gå før et barn blir avhørt. Politiet bruker kortere tid nå enn tidligere på å få sakene ferdig. Dette har blant annet sammenheng med at folk som arbeider med disse sakene, er blitt flinkere og har fått bedre utdanning etter hvert.

Barnehus

Barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep eller vold, eller opplever at noen i familien blir det, kan komme til et barnehus for å få hjelp og behandling. I barnehuset jobber det mange forskjellige mennesker, blant andre politi og lege. Barnet må fortelle om det som har skjedd, men det holder å fortelle det én gang til én person. Foreldrene og andre voksne kan også komme hit for å få hjelp og råd om hva man skal gjøre videre. I dag finnes det barnehus i Bergen, Stavanger, Kristiansand, Trondheim, Tromsø, Hamar og Oslo.

Bedre rettigheter for voldsofre

Justisministeren er spesielt opptatt av å styrke rettighetene til de som har blitt utsatt for vold og overgrep. Nylig trådte det i kraft flere endringer i straffeprosessloven som styrker ofrenes rettigheter i straffesaker. Endringene innebærer blant annet at ofrene i saker om vold i nære relasjoner, seksuell handling med barn og kjønnslemlestelse får utvidet rett til bistandsadvokat. Utgiftene til bistandsadvokat dekkes av staten.

Familievoldskoordinator

Ordningen med familievoldskoordinatorer er hjørnesteinen i politiets arbeid med vold i nære relasjoner. Koordinatorer legger til rette for at den som har blitt utsatt for vold, og foreldrene eller andre pårørende, blir møtt med forståelse, kunnskap og innsikt fra politiet – både menneskelig og politifaglig. Fra og med 2008 har alle politidistriktene en familievoldskoordinator i full stilling. I de største politidistriktene er det etablert egne team som jobber med familievold.

Oppfølgingsteam

Det er opprettet fem oppfølgingsteam for unge lovbrøyttere ved fem ulike konfliktråd. Sammensetningen av teamene tilpasses behovene i hver enkelt sak. Oppfølgingsteamene er et av tiltakene i handlingsplanen ”Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet” som har fokus på oppfølging av den enkelte unge lovbrøytter under 18 år. Oppfølgingsteamene retter seg mot ungdom som har begått relativt alvorlig, gjentatt kriminalitet og tar sikte på en formålsrettet og skreddersydd reaksjon rundt den enkelte ungdom hvor både det private og offentlige nettverk involveres. Målet er både å forhindre at den enkelte utvikler en kriminell karriere.

Alternativ til vold (ATV)

ATV er en organisasjon som hjelper voksne som slår med å slutte å bruke vold. Barn som opplever vold hjemme, kan også få hjelp ved ATV. Noen av sentrene har samtalegrupper for barn som lever med vold i familien. Det kan være veldig god hjelp å snakke med en voksen som vet hva det handler om, og med andre barn som opplever det samme som en selv. Det hjelper å vite at man ikke er alene.

”Rød knapp” - politistasjon på internett

Justisministeren ønsker å forebygge internettrelaterte overgrep mot barn. Derfor har politiet etablert en ”politistasjon” på internett: Barn skal kunne rapportere direkte til politiet i form av en ”rød knapp” på nettsiden hvis de oppdager kriminelle handlinger på internett. Den røde knappen finnes for eksempel på MSN Messenger. Klikker du på den røde knappen, kommer du i direkte kontakt med politiet.

Bedre beskyttelse av barn på internett

Våren 2007 trådte en ny lovbestemmelse i kraft (grooming-paragrafen). Den skal beskytte barn mot seksuelle overgrep ved at såkalt grooming forbys. Kort og noe forenklet betyr grooming at en voksen bygger opp et tillitsforhold til et barn, typisk via chatte-kanaler på internett, med tanke på senere å begå overgrep mot barnet. Norge har også sluttet seg til Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttelse og seksuelt misbruk.

Politiråd og SLT

To lokale modeller for samarbeid - Politiråd og Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT) - har blitt innført i ca

350 kommuner. Målsettingen er å bidra til at politi, lokalpolitikere og sentrale faginstanser kan samarbeide best mulig om kriminalitetsforebygging i sitt lokalmiljø. Det er frivillig for kommunene å innføre disse modellene, men mange erfarer at det blir enklere å finne frem til gode måter å jobbe sammen på. Det blir også lettere å vite hvordan pengene som er tilgjengelig best bør fordeles. Ikke minst sørger denne arbeidsmodellen for at de mange ulike instansene og personene møtes og samarbeider om å få til et gjennomtenkt og godt kriminalitetsforebyggende arbeid.

Voldsoffererstatning

Barn som har vært utsatt for vold har rett på voldsoffererstatning fra staten. Justisministeren mener at barn som er vitne til, eller på annen måte opplever vold mot en person i familien, også er ofre for vold. Det kan for eksempel være barn som ser eller hører at den ene av foreldrene blir slått av den andre. Justisministeren har sørget for at også disse barna har rett på erstatning fra staten. Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre kan hjelpe til med å sende søknad om erstatning, - også når barnet ikke ønsker at foreldrene får vite om søknaden. Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre har et felles telefonnummer: 815 20 077.

Alarmtelefon for barn og ungdom

I 2009 åpnet vi en døgnåpen gratis alarmtelefon for barn og unge som er utsatt for ulike former for vold, overgrep eller omsorgssvikt. Alarmtelefonen kan hjelpe barna for eksempel ved å ta kontakt med kommunen, politi, barnevern eller andre som kan hjelpe de barna som trenger det. Også voksne som er bekymret for barn kan ringe barnas alarmtelefon. Telefonen har telefonnummer 116 111 og internettdressen www.116111.no.

Støttetelefonen for kriminalitetsofre

Justisministeren har åpnet en støttetelefon for kriminalitetsofre. Nummeret er 800 40 008, og det er gratis å ringe dit. Å bli offer for kriminalitet kan ha betydning for barnets helse, selvbilde og trykkningsfølelse. Barn som er ofre for kriminalitet kan ringe og fortelle om de tankene og spørsmålene de har fått etter det som har skjedd. Ved å ringe støttetelefonen, kan barnet få noen å snakke med og råd om hva han eller hun kan gjøre videre.

Kjønnslemlestelse

Kjønnslemlestelse er forbudt og straffbart i Norge. Kjønnslemlestelse er et helseskadelig inngrep på jenters og kvinners kjønnsorgan som er vanlig i noen kulturer andre steder i verden. Hvis du kjenner noen som har blitt kjønnslemlestet, eller du vet om noen som står i fare for å oppleve det, bør du kontakte hjelp, for eksempel hos politiet, barnevernet, helsesøster, en lærer eller en annen voksenperson som du stoler på. Justisdepartementet skal, som tiltak i handlingsplanen mot kjønnslemlestelse 2008 - 2011, vurdere endringer av foreldelsesfristene, utarbeide retningslinjer for å inndra pass ved mistanke om utreise for å få utført kjønnslemlestelse, og styrke kompetansen og organiseringen i politidistriktene.

Tvangsekteskap

Det er forbudt og straffbart i Norge å tvinge noen til å gifte seg mot sin vilje. Er du redd for at du selv eller noen du kjenner står i fare for å bli tvangsgiftet, bør du kontakte enten politiet, barnevernet, helsesøster, en lærer eller en annen voksenperson du stoler på. Politiet kan hjelpe til med å beskytte den som kan bli utsatt for tvangsekteskap hvis det er nødvendig.

Lovfestet krisesentertilbud

Fra 1. januar 2010 trådte det i kraft en ny lov som sier at alle kommuner må ha et krisesenter for alle sine innbyggere. Et krisesenter er et trygt hus man kan komme til hvis det er farlig å

bo hjemme, for eksempel hvis noen i familien bruker vold. Både barn og voksne skal kunne få beskyttelse på et krisesenter hvis de trenger det. På krisesenteret er det alltid noen som kan ta imot de som kommer dit, og man kan bo gratis på krisesenteret en periode til det er trygt å flytte hjem eller til man har et annet trygt sted å flytte til. Krisesenteret kan også gi råd om hvor en kan få mer hjelp.

Bjørnen sover

Justisminister Knut Storberget er veldig opptatt av at barn som lever med vold eller overgrep hjemme skal få bedre hjelp. Derfor har han laget en bok som heter Bjørnen sover. Den handler om hvordan voksne og barn har det når de bor i en familie der noen bruker vold. Det viktigste med boka er å få alle mennesker til å forstå hva dette handler om, og gi råd om hvordan man kan få hjelp.

Justisministeren tror at konfliktråds møter er bra for barn og ungdom og har derfor gitt mer penger til konfliktrådene. Konfliktrådene arrangerer møter mellom mennesker som er i konflikt fordi noen har gjort noe straffbart mot en annen. Det er frivillig å delta på møter i konfliktrådet. Møtet ledes av en megler. Begge parter får lov til å fortelle om sin opplevelse av det som har skjedd. Deretter skal begge parter forsøke å finne en løsning sammen, for eksempel at gjerningspersonen gjør opp for seg. Partene skal også snakke om hvordan de skal være mot hverandre i fremtiden. Noen ganger kan familie og venner også være med inn i møtet som støttepersoner. Konfliktrådet bruker også såkalte stormøter, der alle som er direkte eller indirekte berørt av konflikten inviteres til å delta.

Vergemål

I alle kommuner finnes det et kontor som heter Overformynderiet. Overformynderiet har som oppgave å passe på pengene for barn som eier mer enn 75 000 kroner. Noen barn har for eksempel arvet mye penger eller fått penger fra forsikringsselskap etter en skade. Den viktigste oppgaven er å passe på at barnas penger faktisk blir brukt til barnas beste og ikke til foreldrenes beste.

Konfliktråd

Justisministeren tror at konfliktråds møter er bra for barn og ungdom og har derfor gitt mer penger til konfliktrådene. Konfliktrådene arrangerer møter mellom mennesker som er i konflikt fordi noen har gjort noe straffbart mot en annen. Det er frivillig å delta på møter i konfliktrådet. Møtet ledes av en megler. Begge parter får lov til å fortelle om sin opplevelse av det som har skjedd. Deretter skal begge parter forsøke å finne en løsning sammen, for eksempel at gjerningspersonen gjør opp for seg. Partene skal også snakke om hvordan de skal være mot hverandre i fremtiden. Noen ganger kan familie og venner også være med inn i møtet som støttepersoner. Konfliktrådet bruker også såkalte stormøter, der alle som er direkte eller indirekte berørt av konflikten inviteres til å delta.

Stormøter:

Stormøter er vel forberedte, tilrettelagte møter. Alle som er berørt av lovbruddet eller konflikten, samt det profesjonelle nettverket inviteres til å delta i møtet. Et grundig forarbeid i form av forsamtaler med alle deltakerne er avgjørende for og lykkes med stormøtemetoden. Målet for møtene er økt kunnskap om alle konsekvensene av det som har skjedd, bearbeiding av hendelsen og en avtale som kan involvere flere av deltakerne i stormøtet. Avtalen følges opp av konfliktrådet.

Barn i fengsel

Justisministeren ønsker at barn og unge under 18 år helst ikke skal sitte i fengsel. Derfor etableres det nå egne ungdomsenheter for ungdom, en i Bergen og en på østlandet, som skal brukes som et alternativ til ordinære fengselsplasser. Ungdomsenhetene skal være avskjermet fra de vanlige fengslene, og det skal legges til rette for at de unge får tett og god oppfølging. Ungdommene vil få et utadrettet tilbud om aktiviteter også i det ordinære lokalmiljøet. Barnas nærmeste pårørende skal ha anledning til å bo i tilknytning til ungdomsenheten.

Besøksleiligheter i fengsel

Noen barn kan oppleve at foreldrene sitter i fengsel. Også de innsatte i fengslene skal ha anledning til å få være foreldre.

Derfor har justisministeren etablert besøksleiligheter for innsatte flere fengsler, mens andre har dette under planlegging. I besøksleilighetene kan familien besøke de innsatte under tilnærmet "normale" forhold. Foreldre som er innsatt i fengsel gjennomgår kurs i "foreldreveiledning" på forhånd. Kriminalomsorgen legger til rette for at barns behov blir ivaretatt når de er på besøk i fengslene.

Ny utlendingslov

Ny utlendingslov og ny utlendingsforskrift trådte i kraft 1.1.2010. Loven har styrket barns rettssikkerhet, ved at behovet for en særskilt vurdering når det gjelder barn er understreket flere steder i lovverket. FN's høykommissær for flyktninger har uttalt at loven er et eksempel for resten av Europa.

Barn på flukt

Justisministeren er opptatt av barns situasjon i utlendingssaker, og regjeringen jobber med en egen stortingsmelding om barn på flukt. Det er viktig å få en bred og samlet gjennomgang av sentrale problemstillinger knyttet til dette temaet, for eksempel barn som er lenge i Norge mens de venter på å få asylsøknaden sin behandlet, og barn som bor lenge på asylmottak. Regjeringen har derfor opprettet en egen nettside der vi inviterer alle som vil, til å bidra til arbeidet med meldingen. Nettsiden finner du på <http://blogg.regjeringen.no/barnpaaflykt>.

Tonna Brix

Kenneth Holt og Hakan Pandul utgjør rapduoen Tonna Brix. Navnet er hentet fra det amerikanske uttrykket "hit you like a ton of bricks". Begge har vokst opp med rus og vold hjemme, og for dem har musikken blitt en måte å bearbeide vonde minner og opplevelser på. De skriver og produserer alle låtene selv. De ønsker å bruke musikken til å hjelpe andre som opplever det samme som de har gjort, og derfor reiser de rundt på skoler og fritidsklubber og spiller og forteller om det de har opplevd. De har blant annet skrevet låta "Vendepunkt" som handler om vold i nære relasjoner.

Tonna Brix - "Vendepunkt"

Tekst: Hakan Pandul og Kenneth Holt

Musikk: Hakan Pandul

*Stedet er Finstadrabben, et lite høl i utkant av Oslo
der jeg trodde vi var trygge hos blod
Tre brødre, en alenemor
og en ny stekar - jævelen het Jarl
Misslykka far som prøvde seg på nytt
så han prøvde seg med frykt og vi
levde undertrykt
i mange år, ikke typen som slår
men typen som får sår til å blø som
det var i går*

*1996, høsten, det var drit seint
når Jarl klikka og endelig fikk vist seg
Han gikk berserk og rasserte kåken
når han passerte rommet vårt var jeg lys våken
med skrutrekker'n under puta, var jeg klar for å stikke'n ned
Døra gikk opp - det var mutter'n, så jeg ble liggende
Hun bad oss hviskende; "kle på dere, gå ned, naboen har'n på kne"
"Mamma, hvor skal vi nå?"
"Vi tar taxi til krisesenteret hvis jeg har råd"
Og fire delte ett rom i nesten ett år
En hard tid, men jeg var fri*

Ref:

*Undertrykt så mange år
levd under frykt så mange år
undertrykt så mange år
men vi kom ut, men vi kom ut
Undertrykt så mange år
levd under frykt så mange år
Vendepunktet kom til slutt
så vi kom oss ut ...*

Noen viktige telefonnumre og internettadresser

Sted

Barnehuset i Oslo	23 10 35 50
Barnehuset i Bergen	55 55 69 00
Barnehuset på Hamar	62 51 92 60
Barnehuset i Tromsø	77 75 99 50
Barnehuset i Trondheim	73 89 57 00
Barnehuset i Kristiansand	99 25 71 61
Barnehuset i Stavanger	51 51 03 30
Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre	815 20 077
Støttetelefon for kriminalitetsofre	800 40 008
Kontoret for voldsoffererstatning	78 98 95 00
Nettverk for Overformynderiene	952 69 578
Justis- og politidepartementet	22 24 90 90
Barne- og likestillings-, og inkluderingsdepartementet	22 24 90 90
Tonna Brix	

Internett

http://oslo.barnehuset.com
http://bergen.barnehuset.com
www.barnehuset-hamar.no
http://tromso.barnehuset.com
http://barnehuset.com
http://kristiansand.barnehuset.com
http://barnehuset.com
www.kriminalitetsofre.no
www.voldsoffererstatning.no
www.overformynderi.no
www.regjeringen.no/jd
www.regjeringen.no/bld
http://www.myspace.com/tonnabrixmusic

Familievoldskoordinatorerne

Oslo	22 66 90 50	Vestfold	33 34 44 00	Sør-Trøndelag	73 89 90 90
Østfold	69 11 33 00	Telemark	35 59 10 00	N.- Trøndelag	74 12 10 00
Follo	64 85 16 00	Agder	38 13 60 00	Helegeland	75 11 27 00
Romerike	64 84 20 00	Rogaland	51 89 90 00	Salten	75 54 58 00
Hedmark	62 53 90 00	Haugaland og		Midtre	
Gudbrandsdal	61 05 30 00	Sunnhordaland	52 86 80 00	Hålogaland	77 04 36 00
Vestoppland	61 15 13 00	Hordaland	55 55 63 00	Tromsø	77 69 85 00
N. Buskerud	32 10 32 10	Sogn og Fjord.	57 75 88 00	Vestfinnmark	78 42 80 00
Asker/Bærum	67 57 60 00	Nordmøre		Østfinnmark	78 97 20 00
S. Buskeud	32 80 55 00	og Romsdal	71 58 90 00		